

Bokutdrag:

Vi puster fortsatt

av Yohan Shanmugaratnam

Forlaget Manifest 2020

Mål med opplegget: Å vekke elevenes interesse for sakprosa

- gjennom at elevene utforsker tekstene
- gjennom at elevene setter ord på sin personlige leseopplevelse
- gjennom at elevene diskuterer temaer som tas opp i teksten
- gjennom at elevene reflekterer kritisk over tekstenes påvirkningskraft og troverdighet
- gjennom at elevene bruker sakprosaetekster som inspirasjon og modell for egne tekster

FØR:

Se på tittel, bilder og snakk om forventninger til utdraget.

Samtalen kan konkretiseres med utgangspunkt i spørsmål som:

- Hva slags inntrykk får dere av personen på forsiden?
- Hvilke tanker får dere når dere ser på bildene?
- Hva og hvem tror dere utdraget dreier seg om?
- Hva tenker dere når dere hører tittelen *Vi puster fortsatt*?
- Hva tror dere at en bok med denne tittelen handler om?

På baksiden av boka står det blant annet:

«Denne boka er en tidskapsel. Den handler om rasisme og røtter, om oppveksten jeg og Norge har delt, og om hvordan vi begge har forandret oss etter drapet på Benjamin Hermansen, 11. september, 22. juli og drapet på George Floyd.»

- Hva vet dere om hendelsene som nevnes i denne omtalen?
- Hva tenker dere om en bok som handler om rasisme i Norge i dag?
- I hvilken grad mener dere at de nevnte hendelsene har påvirket situasjonen i Norge?
- Får dere lyst til å lese boka når dere leser denne beskrivelsen?
- Hvilken type sakprosa tror dere dette er?

Forfatteren skriver i utdraget at boka skal presentere øyeblikksbilder fra Norge.

- Hvilke assosiasjoner får dere når dere hører betegnelsen «øyeblikksbilder»? Hvordan påvirker det forventningene deres til hvordan teksten er?

UNDERVEIS:

Sitatlogg

Be elevene velge en eller flere sammenhengende setninger som gjør inntrykk på dem. Det kan for eksempel være fordi setningene:

- er godt skrevet
- sier noe viktig
- er vanskelige å forstå

ETTER:

1. Snakk kort om teksten i hel klasse

Klassesamtale.

Gi elevene mulighet til å ta opp ting de lurte på mens de leste slik at alle har en foreløpig forståelse av innholdet i teksten.

2. «Stille lesesirkel»

Gruppearbeid.

Elevene går i grupper på 3-4 elever som skal samarbeide om å lage en «stille» lesesirkel, dvs. en lesesirkel der de ikke får lov til å snakke, men bare skrive til hverandre. Hver elev trenger et ark, noterer navnet sitt øverst i venstre marg og kan skrive «Hei» øverst på siden, eventuelt etterfulgt av navn på gruppe medlemmene for å understreke det autentiske elementet. Elevene får nå 1–2 minutt til å skrive om leseopplevelsen sin.

De kan skrive tanker, følelser, spørsmål eller andre reaksjoner på teksten de har lest uten å snakke. De bør skrive med leselig skrift og bruke så mye av tiden som mulig til å skrive.

Når tida er ute, skal alle elevene sende teksten sin mot venstre, til den eleven som siter der.

Elevene leser arket de har fått, skriver navnet sitt i venstre marg og får deretter 1–2 minutter til å reagere på teksten til naboen: De kan skrive en kommentar til teksten, fortsette tankerekka, skrive om de er enge eller uenige, stille spørsmål eller ev. sette i gang en ny tankerekke.

Etter tre runder kommer arket tilbake til eleven som startet å skrive på det. Vedkommende leser tekstene og setter strek under en setning på arket – den setningen som eleven synes er mest interessant og som han/hun har lyst til å diskutere videre i gruppa.

Deretter får elevene endelig lov til å snakke. Be dem om å begynne med en av de utvalgte setningene og la dem ellers få snakke fritt om utdraget i noen minutter.

3. Klasesamtale

Hver gruppe kan nå få si litt om hva de diskuterte i gruppa og i hvilken grad de likte å jobbe med «stille» lesesirkel. Sørg for at så mange som mulig kommer til orde i samtalen.

Følg gjerne opp samtalepunktene ved å formulere åpne og autentiske spørsmål som bygger videre på svarene til elevene – da opplever elevene at leseopplevelsen deres blir hørt og tatt på alvor.

Det går også an å ta utgangspunkt i et eller flere av de sitatene som elevene valgte mens de leste.

Ellers er det her noen andre forslag til spørsmål som kan inngå i diskusjonen av utdraget:

- I hvilken grad gjør teksten inntrykk på dere?
- Hva tenkte dere på da dere leste dette utdraget?
- Hva har det å si for din leseopplevelse at *Vi puster fortsatt* er en sakprosa bok?
- Hvem er det som forteller i teksten og hvem snakker fortelleren til?
- Hvorfor tror dere at forfatteren valgte å gjøre det slik?
- Hvorfor tror dere at forfatteren ville skrive om dette temaet?
- Hva tenker dere om bruken av uttrykket «hverdagsrasisme»?
- Hva synes dere om at forfatteren har valgt ut akkurat disse hendelsene?
- Hvordan mener dere at de har påvirket Norge?
- Hvordan mener dere at de har påvirket USA?
- Er det hendelser som har hatt innflytelse på livene deres?
- Hvilke hendelser ville dere trukket frem for å beskrive livene deres?

Det står i teksten at «Det påfallende med disse historiene, som ble fortalt av folk som var helt forskjellige, var hvor like de var, og hvor like de har vært over tid og på tvers av landegrensener.»

- Er dere enige i at historiene er like? Hvorfor/hvorfor ikke?

- Tror dere at slike hendelser vil skje igjen?

- Har dere noen tanker om hva man kan gjøre for å unngå dette?

- Hva tenker du om følgende utsagn i teksten: «For rasisme er, når det kommer til stykket, en måte å sette noens røtter over andres på, selv når de er sammenfiltret.»?

Lærerveiledning til Faktafyk 2021: utarbeidet av Foreningen !les

- Hvordan forstår dere tittelen etter å ha lest et utdrag av boka?
- I hvilken grad synes dere at tittelen passer til utdraget?

Avslutt gjerne diskusjonen med en meta-samtale: Vend tilbake til sjangerperspektivet fra førlese-samtalen og snakk om hva slags sakprosa de mener *Vi puster fortsatt* er.

Helt til slutt kan dere diskutere utdraget i klassen med tanke på å komme fram til en felles vurdering:

- Liker dere utdraget fra *Vi puster fortsatt*? Hvorfor/ hvorfor ikke?

Det er viktig at synspunktene blir grunnlagt, at rammene er hyggelige og at elevene får mulighet til å framføre leseopplevelsene sine og meningene og begrunnelsene som betyr noe for dem.

Skriveoppgaver:

1. Anmeldelse

Les boka *Vi puster fortsatt* og skriv en anmeldelse.

På nettsiden uprisen.no ligger en veiledning i å skrive bokmeldinger.

Veiledningen finner dere her: <https://uprisen.no/laerersider/hvordan-skrive-en-anmeldelse/>

2. Jeg puster fortsatt

Velg ut noen hendelser fra livet ditt. Det trenger ikke å være de mest dramatiske hendelsene, men noe som har påvirket livet ditt. Sammenlikn dem – eventuelt ved å bruke et Venn-diagram - og finn likheter og forskjeller.

Velg deretter ut hvilke du vil fortelle om og skriv en tekst der du lar deg inspirere av «Vi puster fortsatt».

Noen relevante kompetansemål:

- lese skjønnlitteratur og sakprosa på bokmål og nynorsk [...], og reflektere over tekstenes formål, innhold, sjangertrekk og virkemidler
- beskrive og reflektere over egen bruk av lesestrategier i lesing av skjønnlitteratur og sakprosa
- utforske og reflektere over hvordan tekster framstiller unges livssituasjon
- bruke fagspråk og argumentere saklig i diskusjoner, samtaler, muntlige presentasjoner og skriftlige framstillinger om norskfaglige og tverrfaglige temaer
- informere, fortelle, argumentere og reflektere i ulike muntlige og skriftlige sjangre og for ulike formål tilpasset mottaker og medium
- skrive tekster med funksjonell tekstbinding og riktig tegnssetting og mestre rettskriving og ordbøying på hovedmål og sidemål
- uttrykke seg i ulike sjangre og eksperimentere med sjangre på kreative måter